

کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین در هلند: روندها، سیاست‌ها و اقدام‌ها

مهتاب پورآتشی*

استادیار گروه مطالعات تطبیقی در آموزش عالی، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۱۲

چکیده

بحث کارآفرینی از مباحث مطرح و مهمی است که توجه بسیاری را به خود جلب کرده است و کشورهای مختلف برای توسعه کارآفرینی سیاست‌ها و اقدام‌های مختلفی اتخاذ کرده‌اند. در ایران نیز همچون سایر کشورها به این موضوع توجه شده است. با این حال، برای موفقیت هرچه بیشتر، بهره‌مندی از تجربیات کشورهای پیشرفته از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. هلند یکی از پیشرفته‌ترین اقتصادهای جهان را داراست. بر این اساس، مقاله حاضر با هدف بررسی کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین در هلند به رشته تحریر درآمده است و تأکید مقاله بر سه محور روندها، سیاست‌ها، و اقدام‌هاست. مطالعه به صورت توصیفی و تحلیلی نگاشته شده و گردآوری داده‌ها با استفاده از اطلاعات موجود در سایت‌های رسمی و اسناد و مدارک مربوط صورت گرفته است. در مقاله حاضر، علاوه بر تشریح سیمای کلی کشور هلند؛ داده‌های آماری مرتبط با ادراک کارآفرینانه، نگرش کارآفرینی، نیت کارآفرینی و فعالیت کل کارآفرینی مرحله اول؛ به بررسی اقدام‌های یکی از دانشگاه‌های برتر کارآفرین در هلند پرداخته شده است. یافته‌ها حاکی از آن بود که دولت هلند ارزش بسیاری برای کارآفرینی قائل است و سیاست‌های هلند در زمینه کارآفرینی در چند بخش متمرکز شده است که عبارت‌اند از: تأمین مالی، فناوری و نوآوری، بین‌المللی‌سازی، آموزش و ساده‌سازی مقررات. کارآفرینی در چشم‌انداز و مأموریت‌های دانشگاهی تصریح شده و دانشگاه اقدام‌های ویژه‌ای در خصوص آموزش کارآفرینی و تعاملات با صنعت انجام داده است.

کلیدواژه‌ها: کارآفرینی، دانشگاه کارآفرین، آموزش عالی، ارتباط با صنعت، آموزش، هلند.

* mah.pouratashi@gmail.com

۱. مقدمه

است تا با الهام از اسناد بالادستی و توجه به اهداف راهبردی کشور، چشم‌انداز علم و فناوری در افق ۱۴۰۴ تبیین شود. راهبردهای کلان در نقشه جامع علمی کشور به ابعاد مختلف نظام توسعه علم و فناوری کشور اشاره کرده است که برخی از مهم‌ترین این راهبردها عبارت‌اند از: جهت دادن چرخه علم و فناوری و نوآوری به ایفای نقش مؤثرتر در اقتصاد؛ جهت‌دهی آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و اقتضانات کشور با توجه به آمایش سرزمین و نوآوری در مرزهای دانش برای تحقق مرجعیت علمی؛ تربیت و توانمندسازی سرمایه انسانی با تأکید بر پرورش انسان‌های متقی و کارآفرین و خودباور و خلاق، نوآور و توانا در تولید علم، فناوری و نوآوری متناسب با ارزش‌های اسلامی و نیازهای جامعه؛ تعامل فعال و اثرگذار در حوزه علم و فناوری با کشورهای دیگر به ویژه کشورهای منطقه و جهان اسلام؛ جهت‌دهی به چرخه علم و فناوری و نوآوری برای ایفای نقش مؤثرتر در حوزه علوم پزشکی و سلامت؛ جهت‌دهی به چرخه علم و فناوری و نوآوری برای ایفای نقش مؤثرتر حوزه فنی و مهندسی [۱۱]. بر اساس آنچه ذکر شد، مطالعه سیاست‌ها و اقدام‌های کارآفرینی و کارآفرینی دانشگاهی کشورهای موفق و پیشرفته برای الگوبرداری بسیار مفید خواهد بود. هلند یکی از پیشرفته‌ترین اقتصادهای جهان را داراست [۱۲]. مؤسسه پژوهشی لگاتوم^۱، گزارشی در مورد رتبه کشورهای جهان در شاخص رفاه منتشر می‌کند که رتبه هر کشور در شاخص کلی رفاه و ۹ زیرشاخص گزارش می‌شود. بر طبق این رتبه‌بندی، هلند رتبه ۹ (در میان ۱۴۹ کشور) را در شاخص رفاه کسب کرده است و در زیرشاخص‌های کیفیت اقتصاد، محیط کسب و کار و آموزش به ترتیب رتبه ۴، ۱۴، و ۲ را کسب کرده است [۱۳]. با توجه به آنچه بیان شد و با ذکر این نکته که دانشگاه‌های ایران برای دستیابی به دانشگاه کارآفرین باید فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و خدماتی را به سوی توسعه کارآفرینی دانشگاهی معطوف کنند و بررسی وضعیت دانشگاه‌های کارآفرین منتخب می‌تواند

تغییرات سریع جوامع و ضرورت سازگاری فعالانه با این تغییرات، سبب شده تا به کارآفرینی و توسعه آن توجه شود. کارآفرینی یکی از چهار عامل عمده توسعه اقتصادی به‌شمار می‌آید [۱] که راهکار اثربخش در برابر چالش‌های اقتصادی است [۲، ۳] و اقتصاد بسیاری از کشورها را به پیش می‌راند [۴]. به نظر برخی پژوهشگران، در صورت وجود نهادی مناسب، کارآفرینی را می‌توان به عنوان راه‌حلی مناسب و به عبارتی، فقط راهکار توسعه اقتصادی دانست [۵، ۶]. این امر سبب شده تا کارآفرینی توجه بسیاری از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کشورهای مختلف را جلب کند و بر این اساس، کشورهای مختلف برای توسعه کارآفرینی، اقدام‌های مختلفی انجام داده‌اند. کارآفرینی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی را نیز تحت تأثیر قرار داده است؛ به‌گونه‌ای که بسیاری صاحب‌نظران، گذر از دانشگاه سنتی به دانشگاه کارآفرین را ضروری دانسته‌اند. به‌عبارت دیگر، اقتصاد رقابتی و مبتنی بر بازارهای کنونی که با تحولات و تغییرات سریع محیط بین‌المللی و گذر از اقتصاد ملی به اقتصاد جهانی همراه است، مأموریت دانشگاه‌ها را تحت تأثیر قرار داده است [۷] و نقش دانشگاه‌ها با توجه به مسئولیت‌های جدید در قبال جامعه در حال تغییر دگرگون کرده است [۸]. پس، نقش دانشگاه‌ها از فراهم‌آورنده محیطی برای کسب دانش به مکانی برای تربیت افراد برای ایجاد شرکت‌هایی تکامل یافته‌اند که نیازهای بازار را برآورده می‌سازند [۹]. دانشگاه کارآفرین، توسعه اقتصادی را به عنوان عملکرد جدید دانشگاهی به آموزش و پژوهش پیوند می‌زند. چنین دانشگاهی را می‌توان دانشگاهی تعریف کرد که دارای فعالیت‌هایی از قبیل ایجاد شرکت‌های جدید در دانشگاه، ایجاد مراکزی برای پژوهش‌های مشترک با صنعت، تمهیداتی برای حفاظت از دارایی‌های فکری و واگذاری حق امتیاز نتایج پژوهش‌های دانشگاهی باشد [۱۰].

از سوی دیگر، تحقق آرمان‌های همه‌جانبه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در گرو پیشرفت همه‌جانبه در علم و فناوری است و در نقشه جامع علمی کشور کوشش شده

1. Legatum

برنامه‌های آموزشی متمرکز بر کارآفرینی، و از طریق مربی‌گری شرکت‌های نوپا.

۳. سیمای کلی هلند

کشور هلند، با نام انگلیسی Netherlands که با نام Holland نیز شناخته می‌شود؛ در شمال غربی اروپا واقع شده است و به معنای سرزمین‌های سفلی^۲ است.

هلند، کشوری مسطح با گستره وسیعی از دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و کانال‌هاست [۱۵] و از نظر مساحت و تعداد اسکله‌هایی که دارد، بزرگ‌ترین بندر اروپا به شمار می‌رود. این کشور، از شرق با آلمان، از جنوب با بلژیک و از طریق دریا با بریتانیا از غرب همسایه است. پایتخت آن شهر آمستردام است. هلند همراه با بلژیک و لوکزامبورگ، بنلوکس^۳ را تشکیل می‌دهند که نام یک پیمان همکاری بین این سه کشور همسایه است و از ترکیب نخستین حروف نام این کشورها ساخته شده است.

هلند، ششمین اقتصاد بزرگ در اتحادیه اروپا را دارد، نقش مهمی به عنوان قطب حمل‌ونقل اروپا ایفا می‌کند، روابط پایدار صنعتی دارد. علاوه بر این، سطح پایین بیکاری در این کشور مشاهده می‌شود [۱۶]. هلند در پرورش و تجارت گل مقام اول را در جهان داراست. دامداری و کشاورزی نیز از پایه‌های اقتصاد هلند محسوب می‌شود. ایالات متحده آمریکا یکی از بازارهای اصلی هلند است و کشورهای اتحادیه اروپا نیز از مهم‌ترین شرکای تجاری‌اند.

۳-۱. هلند و کارآفرینی

کارآفرینی مبنایی است که اقتصاد هلند بر اساس آن بنا شده است. کارآفرینی، سبب ایجاد اشتغال، بهره‌وری و نوآوری؛ و نیز، سبب رونق کشور می‌شود. بنابراین، دولت هلند ارزش بسیاری برای کارآفرینی قائل است [۱۷]. هدف وزارت امور اقتصادی هلند، کمک به ایجاد و حفظ یک کشور پایدار و کارآفرین است که به عنوان بخش کاملی از اقتصاد جهانی در نظر گرفته شود. این وزارت، اهداف

درس‌هایی برای ایران باشد؛ در تحقیق حاضر، به بررسی روندها، سیاست‌ها و اقدام‌های کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین در کشور هلند پرداخته می‌شود و بر اساس نتایج حاصل، نکاتی برای دانشگاه‌های ایران ارائه می‌شود.

۲. روش تحقیق

کشور هلند، اقتصادی توسعه‌یافته دارد که نقش مهمی در اقتصاد اروپا ایفا می‌کند. مقاله حاضر به بررسی تجارب هلند در زمینه کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین پرداخته است و بر سه محور روندها، سیاست‌ها و اقدام‌ها تمرکز دارد. این مقاله، به صورت توصیفی و تحلیلی به رشته تحریر درآمده است و جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از اطلاعات موجود در سایت‌های رسمی و اسناد و مدارک مربوط انجام گرفته است. پس از بیان سیمای کلی هلند، یافته‌های تحقیق در چند بخش شامل: روندهای کارآفرینی، سیاست‌های کارآفرینی و آموزش عالی و کارآفرینی ارائه می‌شود. به منظور آشنایی با برنامه‌ها و اقدام‌های دانشگاه کارآفرین، تجارب دانشگاه صنعتی دلفت^۱ در این خصوص ارائه می‌شود. دانشگاه صنعتی دلفت دانشگاهی است در دلفت در استان هلند جنوبی در کشور هلند، که بزرگ‌ترین دانشگاه صنعتی هلند است و در تاریخ ۱۸ ژانویه ۱۸۴۲ تأسیس شده است. رتبه‌بندی دانشگاه‌های جهان (سال ۱۵-۲۰۱۴ تا سال ۱۷-۲۰۱۶) نشان می‌دهد که این دانشگاه همواره جزء ۱۰۰ دانشگاه برتر جهان بوده است.

رتبه QS			رتبه تایمز		
۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴
۶۲	۶۴	۸۶	۵۹	۶۵	۷۱

دانشگاه صنعتی دلفت، دانشگاهی کارآفرین است و طی ۱۷۵ سال گذشته، بسیاری از اختراعات و یافته‌های پژوهشی دانشگاه، تجاری‌سازی شده‌اند [۱۴]. این دانشگاه، کارآفرینی را به روش‌های مختلفی تشویق می‌کند؛ از طریق سرمایه‌گذاری در شرکت‌های زایشی، از طریق ارائه

2. low-lying country
3. Benelux

1. Delft University of Technology

دیگری مانند تشویق کارآفرینان بیشتر در هلند و حمایت از کارآفرینی سطح بالا را نیز در نظر دارد و بر این اساس، فعالیت‌های بسیاری را در راستای ایجاد محیط مساعد برای کارآفرینی و کارآفرینان بالقوه انجام داده است. برخی اهداف هلند در خصوص کارآفرینی عبارتند از:

- ◇ افزایش تعداد کسب‌وکارهای زود بازده؛
- ◇ کاهش موانع اداری؛
- ◇ بهبود فرصت برای کارآفرینان خویش فرما که کارفرما شوند؛
- ◇ بهبود ارتباط بین آموزش عالی با بازار کار؛
- ◇ کاهش موانع کارآفرینان؛
- ◇ ایجاد محیط مساعد برای کارآفرینی؛
- ◇ تقویت ظرفیت نوآوری در اقتصاد هلند؛
- ◇ دستیابی به عملکرد بالاتر آموزش و پرورش، آموزش عالی و پژوهش؛
- ◇ استفاده از نوآوری برای حل چالش‌های اجتماعی [۱۷].

رهیافت هلند در کارآفرینی بر سه عنصر اصلی تأکید دارد، که عبارت‌اند از:

۱. افزایش فرهنگ کارآفرینی از طریق تهییج نگرش کارآفرینانه در سیستم آموزشی؛

۲. برانگیختن شرکت‌های نوپا در زمینه فناوری‌های برتر در بیرون دانشگاه‌ها تا استفاده بهتری از تحقیق و توسعه داشته باشند؛
۳. کاهش موانع رشد از طریق تمرکز بر نظارت و شبکه‌سازی کارآفرینان [۱۸].

۲-۳. روندهای کارآفرینی در هلند

در ادامه، روندهای مرتبط با کارآفرینی در هلند در چهار بخش

الف: ادراک کارآفرینانه؛

ب: نگرش کارآفرینی؛

ج: نیت کارآفرینی؛

د: فعالیت کل کارآفرینی مرحله اول طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ میلادی ارائه شده است.

(الف) ادراک کارآفرینانه: تصمیم‌گیری برای کارآفرینی و پیشرفت فردی در مراحل مختلف کارآفرینی، به طیف وسیعی از ویژگی‌های کارآفرینان وابسته است. یکی از عوامل تعیین‌کننده، ادراک فرد در مورد کارآفرینی است. ادراک کارآفرینانه طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ میلادی در جدول (۱) نشان داده شده است [۱۹].

جدول ۱. ادراک کارآفرینانه در هلند (۲۰۱۵-۲۰۰۵)، درصد جمعیت بزرگسال (۶۴-۱۸ سال) که با هر مورد موافق‌اند

۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	
۴۸	۴۶	۳۳	۳۴	۴۸	۴۵	۳۶	۳۹	۴۲	۴۶	۳۹	فرصت‌های ادراک‌شده
۴۱	۴۴	۴۲	۴۲	۴۲	۴۶	۴۷	۳۸	۳۹	۳۸	۴۲	صلاحیت‌های ادراک‌شده
۳۸	۳۹	۴۳	۳۹	۳۷	۲۶	۲۷	۲۶	۲۱	۲۹	۲۹	ترس از شکست

منبع: GEM APS (2015)

کسب‌وکار) فقط برای افرادی مناسب است که فرصت ادراک‌شده را بیان کرده‌اند. همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵، تغییراتی در سطح فرصت ادراک شده مشاهده می‌شود که این امر با تحولات اقتصادی کلان در ارتباط است. کاهش‌ی که در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ مشاهده می‌شود بر اثر اولین رکود

فرصت ادراک‌شده، درصد افرادی را نشان می‌دهد که معتقدند طی ۶ ماه آینده فرصت مناسبی در محیط اطراف برای راه‌اندازی کسب‌وکار وجود دارد. صلاحیت‌های ادراک‌شده، درصد افرادی را بیان می‌کند که معتقدند مهارت، دانش و تجربه کافی برای شروع یک کسب‌وکار را دارند. ترس از شکست (هنگام راه‌اندازی

کارآفرینی حاوی اطلاعاتی درباره تصویر کارآفرینان است. تصویر مطلوب از کارآفرینی و کارآفرینان می‌تواند پذیرش بیشتر کارآفرینی را در یک فرهنگ موجب شود [۲۰]. نگرش نسبت به کارآفرینی در طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ میلادی در جدول (۲) نشان داده شده است [۱۹].

اقتصادی که بحران اقتصادی و مالی را ایجاد کرده است [۱۹]. در سال ۲۰۱۵، تولید ناخالص ملی افزایش داشت و همان‌طور که مشاهده می‌شود سطح فرصت‌های ادراک‌شده به بالاترین سطح نسبت به سال‌های قبل رسیده است. (ب) نگرش کارآفرینی: نگرش نسبت به کارآفرینی متغیر مهمی برای کارآفرینی است، زیرا نگرش‌های

جدول ۲. نگرش کارآفرینی در هلند (۲۰۱۵-۲۰۰۵)، درصد جمعیت بزرگسال (۶۴-۱۸ سال) که با هر مورد موافق‌اند

۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	
۷۹	۷۹	۸۰	۷۹	۸۳	۸۵	۸۴	۸۵	۸۵	۸۰	۷۹	کارآفرینی به عنوان گزینه شغلی مطلوب
۶۵	۶۸	۶۶	۶۵	۶۷	۶۹	۶۷	۶۹	۶۹	۶۵	۶۶	وضعیت عالی کارآفرینان موفق
۵۸	۵۶	۵۵	۵۸	۶۲	۶۱	۶۴	۶۱	۶۱	۵۹	۵۸	توجه رسانه‌ها به کارآفرینی

منبع: GEM APS (2015)

(ج) نیت کارآفرینی: نیت کارآفرینی موضوع مهمی در خصوص کارآفرینی است، زیرا پیش‌بینی‌کننده سطح فعالیت‌های واقعی کارآفرینی در آینده است [۲۱]. نیت کارآفرینی در هلند، طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ میلادی در جدول (۳) نشان داده شده است [۱۹].

همان‌طور که مشاهده می‌شود، در هلند نگرش مثبتی به کارآفرینی وجود دارد و طی بازه ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵، میزان موافقت با هر آیت‌م از ۵۰ درصد بیشتر بوده است و در سال ۲۰۱۵، ۷۹ درصد بزرگسالان هلندی بر این نظر بودند که کارآفرینی، گزینه شغلی مطلوب در هلند است.

جدول ۳. نیت کارآفرینی در هلند (۲۰۱۵-۲۰۰۵)، درصد جمعیت بزرگسال (۶۴-۱۸ سال) که با هر مورد موافق‌اند

۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	
۱۱،۱	۱۰،۸	۱۰،۳	۱۰،۱	۹،۸	۷،۱	۷،۴	۵،۳	۵،۵	۵،۶	۶،۲	نیت کارآفرینی

منبع: GEM APS (2015)

راه‌اندازی کنند. افراد باید فعالانه در فعالیت‌های کسب‌وکار نوپا درگیر شوند. به عنوان مثال، از طریق نوشتن طرح کسب‌وکار جست‌وجوی مکان مناسب برای راه‌اندازی کسب‌وکار، و سازماندهی تیم کسب‌وکار نوپا [۱۹]. فعالیت کل کارآفرینی مرحله اول طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ میلادی در جدول (۴) نشان داده شده است.

نیت کارآفرینی توسط درصد افرادی تعریف می‌شود که قصد دارند تا طی سه سال آتی کسب‌وکاری را راه‌اندازی کنند. همان‌طور که مشاهده می‌شود نیت کارآفرینی با رشد مواجه بوده است، به‌گونه‌ای که در سال ۲۰۱۵ به ۱۱/۱ درصد رسیده است.

(د) فعالیت کل کارآفرینی مرحله اول: فعالیت کل کارآفرینی مرحله اول شامل کارآفرینان نوپا است. کارآفرینان نوپا، افراد بین ۱۸ تا ۶۴ ساله را شامل می‌شود که تلاش می‌کنند تا کسب‌وکار جدیدی را

۳-۳. سیاست‌های کارآفرینی در هلند

کسب‌وکارهای نوپا، کسب‌وکارهای در حال رشد، بین‌المللی‌سازی کسب‌وکارها و آن چیزی است که به کارآفرینان سود می‌رساند.

سیاست‌های کارآفرینی هلند را می‌توان در دو بسته سیاستی تقسیم کرد:

نخست، بسته سیاست اساسی^۱ که هدف آن

1. Basic policy package

جدول ۴. فعالیت کل کارآفرینی مرحله اول در هلند (۲۰۱۵-۲۰۰۵)، درصد جمعیت بزرگسال (۶۴-۱۸ سال)

۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	
۷,۲	۹,۵	۹,۳	۱۰,۳	۸,۲	۷,۲	۷,۲	۵,۲	۵,۲	۵,۴	۴,۴	فعالیت کل کارآفرینی مرحله اول
۴,۳	۵,۲	۴,۷	۴,۱	۴,۳	۴,۰	۳,۱	۲,۱	۲,۷	۳,۶	۲,۵	کارآفرینان نوپا
۳,۰	۴,۵	۴,۸	۶,۳	۴,۱	۳,۴	۴,۱	۳,۲	۲,۶	۱,۹	۱,۹	کارآفرینان جدید

منبع: GEM APS (2015)

تسهیلات رشد، نیاز برخی از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط به سرمایه‌های خطرپذیر برای رشد سریع‌تر کسب‌وکار را برآورد می‌کند.

◇ **برنامه تکنوپارتنر^۳**: یکی دیگر از برنامه‌های موفق که توسط دولت حمایت می‌شود، برنامه تکنوپارتنر است. هدف این برنامه کسب‌وکارهای نوپا در بخش فناوری است که تمایل دارند تا به مرتبه بالایی در هلند برسند و نیز، این برنامه به منظور ارتقای تصور از هلند برای نوآوری‌های کسب‌وکارهای فناورانه است. این برنامه، فرصت‌هایی را به مؤسسه‌های پژوهشی و مخترعان می‌دهد تا در توسعه شرکت‌های فناور جدید در هلند مشارکت داشته باشند. برنامه تکنوپارتنر از چهار برنامه به شرح زیر تشکیل شده است:

الف: برنامه، بودجه و بهره‌برداری از دانش؛

ب: تسهیلات سید^۴؛

ج: گواهینامه تکنوپارتنر؛

دوم، بسته سیاست برنامه^۲ که مرتبط با کارآفرینانی است که در حیطه مشخصی به فعالیت می‌پردازند. حیطه‌های هدف این بسته بخش‌هایی که است که به عنوان حوزه‌های کلیدی برای فعالیت و توسعه اقتصادی در هلند طراحی شده است [۱۷].

نقاط عطف سیاست کارآفرینی هلند در ده سال گذشته به شرح زیر است:

◇ **کاهش قابل توجه در قوانین و مقررات**: یکی از مهم‌ترین نقاط عطف دولت هلند موفقیت در کاهش قابل توجه مرزهای مقرراتی مربوط به کارآفرینی بوده است و بر این اساس، بانک جهانی سیاست‌های هلند را به عنوان یکی از بهترین اقدام‌ها در این زمینه بیان کرده است.

◇ **منابع مالی**: مشکل جذب بودجه کافی نه فقط مشکل کسب‌وکارهای نوپاست، بلکه بسیاری از شرکت‌ها از این مشکل رنج می‌برند. دولت برای حل این مشکل ابزارهایی مانند برنامه‌های ضمانتی برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط و برنامه تسهیلات رشد را معرفی کرده است.

3. TechnoPartner Programme
4. SEED

2. Program policy package

د: برنامه فرشتگان کسب‌وکار^۱.

برنامه بودجه بهره‌برداری از دانش، اشخاص و سازمان‌های خصوصی که تجارب کارآفرینانه دارند. (دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی) را تشویق می‌کند تا شرکت‌های نوآور و دانش‌بنیان راه‌اندازی کنند. به‌منظور کاهش ریسک و افزایش شانس موفقیت، تکنوپارتر از شرکت‌های تازه‌تأسیس - از طرق مختلف مانند غربالگری تحقیقات، رصد کارآفرینان، پتنت، دسترسی به تجهیزات، بودجه پیش‌رشد - حمایت می‌کند. گواهینامه تکنوپارتر، وام‌های بانکی را ضمانت می‌کند و در نتیجه، شانس این که یک کسب‌وکار فناور منابع مالی را، با کمترین ریسک برای بانک وام‌دهنده، به‌دست آورد؛ افزایش می‌دهد. هدف تسهیلات سید، تأمین سرمایه برای کسب‌وکارهای نوپا از طریق حمایت از بودجه‌های سرمایه‌گذاری شده توسط اشخاص خصوصی است. فرشتگان کسب‌وکار، سرمایه‌گذاران غیررسمی‌اند که منبع اصلی بودجه برای کسب‌وکارهای نوپا و نوآور به‌شمار می‌روند. برنامه فرشتگان کسب‌وکار به‌عنوان کاتالیزوری برای سرمایه‌گذاری غیررسمی از طریق برانگیختن کارآفرینان برای جست‌وجوی سرمایه است که در نتیجه طرفین آماده خواهند بود تا گام‌های بعدی را بردارند. این برنامه اطلاعات و آموزش‌های لازم را به هر دو طرف سرمایه‌گذار و کارآفرین ارائه می‌دهد.

◇ **نوآوری:** از آنجا که نوآوری یکی از عوامل مهم رشد اقتصادی و بهره‌وری است، دولت هلند بخشی از برنامه سیاستی و حمایتی را به تسهیلات سرمایه‌گذاری تحقیق و توسعه موفق اختصاص داده است تا شرکت‌ها را به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه تشویق کند.

◇ **برنامه‌های آموزش کارآفرینی:** به‌منظور ارتقای روحیه کارآفرینی و نگرش مثبت به کارآفرینی، وزارت امور اقتصادی و وزارت آموزش، فرهنگ و علوم در برنامه آموزش و کارآفرینی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. یکی از اقدام‌ها، ایجاد

شش مرکز کارآفرینی در دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسه‌های آموزش عالی با هدف ایجاد نگرش کارآفرینانه در دانشجویان و تشویق آنها به پیگیری مسیر شغلی کارآفرینانه است.

◇ **گذر از بخش آموزش به بازار کار:** از آنجا که برخی از کارآفرینان در هلند از ورود به بازار کار شکایت می‌کنند، وزارت امور اقتصادی برنامه حمایت مالی با هدف «بهبود یادگیری در عمل» نهادینه کرده است. این برنامه، مؤسسه‌های آموزشی و بخش کسب‌وکار را تشویق می‌کند تا در راستای بهبود و تطبیق برنامه درسی با نیازهای بازار کار با یکدیگر مشارکت کنند. کمک مالی زمانی اعطا می‌شود که دست کم یک مؤسسه آموزشی با یک کارآفرین به انجام طرح مشارکتی بپردازند.

◇ **طرح تأمین مالی خرد:** دولت هلند معتقد است که نبود مربی یا منبع مالی نباید سبب شکست کارآفرینان بالقوه شود، بنابراین طرح تأمین مالی خرد را برای دسترسی کارآفرینان به منابع مالی و مربی راه‌اندازی کرده است. این برنامه، سبب استقرار شبکه ملی منابع مالی خرد و مرکز اطلاعات منابع مالی شده است.

◇ **شتاب‌دهنده رشد:** دولت هلند، سیاست شتاب‌دهنده‌های رشد را در نظر می‌گیرد تا شرکت‌های با حجم معاملات سالانه بین ۳ تا ۵ میلیون یورو را تشویق کند که به حجم معاملات سالانه تا ۲۰ میلیون یورو طی ۵ سال برسند.

◇ **دستیابی به این هدف از طریق مربی‌گری و بازخورد، به اشتراک گذاشتن اطلاعات و دانش و توسعه توانایی‌های مدیران یا صاحبان شرکت‌ها امکان‌پذیر شده است.** فقط شرکت‌هایی اجازه پیوستن به این برنامه را دارند که تمایل خود را به دستیابی به حجم معاملات سالانه ۲۰ میلیون یورویی طی ۵ سال نشان دهند [۱۷].

به‌طور کلی، سیاست‌های هلند در زمینه کارآفرینی در بخش‌های زیر متمرکز شده است که عبارت‌اند از:

1. Business Angel Programme (BAP)

- الف: تأمین مالی؛ سه لحظه گذار را می‌توان طی عمر یک کسب‌وکار بیان کرد که عبارت‌اند از (۱) (پیش) شروع؛ (۲) رشد (سریع)؛ (۳) انتقال کسب‌وکار/ خروج. زمان‌های گذار و حوزه‌های مهم سیاستی هلند مرتبط با هر یک از لحظه‌ها در ماتریسی به صورت جدول (۵) نشان داده شده است [۲۲].
- ب: فناوری و نوآوری؛
- ج: بین‌المللی‌سازی؛
- د: آموزش؛
- ه: ساده‌سازی مقررات [۲۲].

جدول ۵. زمان‌های گذار و حوزه‌های مهم سیاستی مرتبط با هر یک از لحظه‌ها

مرحله	حوزه سیاست	تأمین مالی	فناوری و نوآوری	بین‌المللی‌سازی	آموزش	ساده‌سازی مقررات
	پیش (شروع)	*	*	*	*	*
	رشد (سریع)	*	*	*	*	*
	انتقال کسب‌وکار/ خروج	*				

سیستم آموزش عالی، همراه با روند تغییرات در جوامع بشری دگرگونی‌هایی در نقش و کارکردهای خود داشته‌اند و بسیاری دانشگاه‌ها به سمت کارآفرین شدن حرکت کرده‌اند. در این بخش، تلاش شده تا به طور کامل، نمونه‌ای از اقدام‌های یک دانشگاه کارآفرین برتر شرح داده شود و بر این اساس، اقدام‌های دانشگاه صنعتی دلفت در زمینه کارآفرینی ارائه شده است.

دانشگاه صنعتی دلفت بزرگ‌ترین دانشگاه صنعتی هلند است. این دانشگاه، کارآفرین است که طی سال‌های گذشته، بسیاری از اختراعات و یافته‌های پژوهشی دانشگاه، تجاری‌سازی شده‌اند [۱۴].

۳-۴-۱. اقدام‌های دانشگاه صنعتی دلفت در خصوص کارآفرینی

چشم‌انداز و مأموریت‌های دانشگاه

مأموریت دانشگاه دلفت عبارت است از مشارکت معنادار و قابل توجه برای جامعه‌ای پایدار در قرن بیست‌ویکم، از طریق انجام پژوهش‌های علمی و فنی پیشگامانه در سطح جهانی، آموزش مهندسان و دانشمندان متعهد به جامعه، و تبدیل دانش به نوآوری و فعالیت‌های فناورانه دارای ارزش اقتصادی و اجتماعی. در سال ۲۰۰۶، «ارزش‌گذاری دانش» که به انتقال دانش از یک بخش به بخش دیگر اشاره دارد،

۳-۴. آموزش عالی هلند و کارآفرینی

آموزش عالی هلند در انطباق با مدل بولونیا است. هلند، سریع‌تر از بسیاری دیگر کشورهای اروپایی با این مدل سازش یافت [۲۳]. آموزش عالی در هلند شامل سه مقطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا است و به طور کلی در دو نوع دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی ارائه می‌شود که عبارت‌اند از:

الف: دانشگاه‌های پژوهشی^۱؛

ب: مؤسسه‌های علوم کاربردی^۲ [۲۴].

دانشگاه‌های پژوهشی شامل دانشگاه‌های جامع، دانشگاه‌های تخصصی در زمینه مهندسی و کشاورزی، و دانشگاه‌های بازند. مؤسسه‌های علوم کاربردی شامل مؤسسه‌های جامع و مؤسسه‌های تخصصی در حوزه‌های تخصصی مانند کشاورزی، هنرهای نمایشی، و تربیت معلم است. دانشگاه‌های پژوهشی مسئول ارائه برنامه‌های پژوهش‌محور است و مؤسسه‌های علوم کاربردی مسئولیت ارائه برنامه‌های آموزش عالی حرفه‌ای را برعهده دارد که دانشجویان را برای حرفه‌های تخصصی آماده می‌کند [۲۵].

1. Research-Intensive Universities
2. technical institutions

ارزش‌های بنیادی: احترام، صداقت، تخصص، مشارکت، شفافیت و اجتناب از تضاد علایق از ارزش‌های بنیادی دانشگاه صنعتی دلفت است. همه اعضای دانشگاه دلفت باید با حس احترام به جامعه عمل کنند و نسبت به ارزش‌های فناوری و اثر آن بر جامعه آگاهی داشته باشند [۲۷]. برخی از واژه‌هایی که در ارزش‌های بنیادی دانشگاه مشاهده می‌شود، به شرح زیر تعریف شده است:

الف: احترام: دانشگاه صنعتی دلفت از فعالیت‌های با کیفیت افراد حمایت می‌کند. آزادی در قلب ارزش‌های این دانشگاه، هم از نظر دانشگاهی و هم نقش‌های حمایتی، قرار دارد. در دانشگاه هیچ‌گونه تبعیض، تعصب و رفتار غیرمنصفانه‌ای وجود ندارد.

ب: صداقت: دانشگاه دلفت از دانشجویان و کارکنان صادق حمایت می‌کند که به شیوه مناسب فکر و عمل می‌کنند، منافع جامعه و علم را مهم‌تر از منافع شخصی خود می‌دانند، دارای تعاملات نقادانه و سازنده‌اند و از به چالش کشاندن رفتارهای غیرقابل قبول هراس ندارند.

ج: تخصص: دانشگاه انتظار دارد که همه کارکنان نسبت به وظایف شغلی خود آگاهی و اطلاع کافی داشته باشند و در راستای مواردی از جمله: رهبری و پیشرو بودن در توسعه دانش، پیش‌بردن مرزهای پژوهش، ارائه آموزش‌های مناسب و حمایت از یکدیگر و به طور کلی، حمایت از منافع دانشگاه تلاش کنند [۲۷].

ارتباط با صنعت

دانشگاه کارآفرین در دانشگاه دلفت معنای گسترده‌تری از معنای صرف «تعداد کسب‌وکارهای نوپای دانشجویان» دارد. این واژه به معنای همکاری دانشگاه با صنعت و نیز تأسیس شرکت است. در نتیجه، دانشگاه صنعتی دلفت، ارتباطات گسترده‌ای با جامعه دارد و فعالیت‌های مختلفی انجام می‌دهد؛ به عنوان نمونه پژوهشگران دانشگاهی پژوهش‌های قراردادمحور برای صنایع انجام می‌دهند و هدف، انتشار نوآوری‌ها و فناوری‌های جدید ایجاد شده در دانشگاه به جامعه است. دانشگاه صنعتی دلفت به طور سنتی دانشگاه کاربردی است و مسیرهای ورود نوآوری‌های بسیاری را به جامعه هموار کرده است. کسب‌وکارهای

در بیانیه مأموریت‌های دانشگاه گنجانده شد و کارآفرینی به عنوان نمونه عینی ارزش دانشگاه بیان شد [۲۶].

چشم‌انداز دانشگاه دلفت: «افزایش جمعیت و علاقه به دستیابی به سطوح بالای موفقیت سبب طرح‌شدن پرسش‌های مهمی برای جامعه شده است. به عنوان یکی از بخش‌های پیشرو در تربیت مهندسان، دانشگاه دلفت نقش خود را به عنوان فراهم‌کننده راه‌حل‌های فناورانه برای برداشتن گام‌های اساسی به سمت پایداری و اقتصاد شکوفا بیان کرده است. دانشگاه صنعتی دلفت خود را جامعه دانشگاهی می‌داند که مبتنی بر محیط منطقه‌ای، ملی، اجتماعی و اقتصادی خود است و از طریق اعضای علمی و دانش‌آموختگان، خود را به جهان دانشگاهی اثبات کرده است» [۲۷].

دانشگاه صنعتی دلفت در نظر دارد تا دانشگاهی صنعتی و با شهرت جهانی باقی بماند. به این منظور، هدف دانشگاه ارائه رشته‌های تحصیلی با کیفیت بالا و دوره‌ها و تسهیلات منحصر به فرد در علوم مهندسی است.

همکاری بخش ضروری در دستیابی به این هدف است. از آمال این دانشگاه، مورد توجه قرار گرفتن توسط جامعه کسب‌وکار- به عنوان منبع مهندسان و دانشمندان برجسته و ممتاز، تولیدکنندگان دانش علمی شگرف، و شرکای نوآور- است. به عبارت دیگر، تبدیل شدن به دانشگاهی که فعالیت‌های کسب‌وکار جدید امکان شکوفا شدن دارند و آموزش و پژوهش تأثیر مهم و قابل توجهی بر محیط اقتصادی رقابتی می‌گذارد؛ از آمال این دانشگاه است. دانشگاه صنعتی دلفت در نظر دارد به مکانی تبدیل شود که دانشجویان و اعضای هیئت علمی به صورت میان‌رشته‌ای و چندرشته‌ای تفکر کنند و نیز، علم، طراحی و مهندسی نیروی پیشران آموزش و پژوهش باشند. این دانشگاه امیدوار است تا بهترین دانشمندان و دانشجویان نخبه و با استعداد جهانی را جذب کند. اولویت‌های راهبردی برای دانشگاه صنعتی دلفت ۲۰۲۰ در چند بخش کلی بیان شده است از قبیل: دانشجویان و آموزش، پژوهش، ارزش‌گذاری دانش، پردیس و تسهیلات، و افراد [۲۸].

(دانشجویان) سازمان دانشجویی است که از دانشجویان دانشگاه دلفت که دارای انگیزه کارآفرینی باشند حمایت و آنها را تشویق می‌کند که خط فکری خود را به سوی حوزه کارآفرینی گسترده‌تر سازند.

مرکز ارزش‌گذاری: تعیین ارزش دانش به معنی خلق ارزش‌های اجتماعی و اقتصادی مبتنی بر دانش و مهارت علمی است. مرکز ارزش‌گذاری به کارکنان و دانشجویان دانشگاه در زمینه تعیین ارزش دانش کمک می‌کند. در سال‌های اخیر، دانشگاه دلفت در کنار فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، در زمینه تعیین ارزش دانش نیز فعالیت می‌کند.

مرکز کارآفرینی دلفت: مرکز کارآفرینی نقطه شروع آموزش‌های کارآفرینی در دانشگاه دلفت است که دوره‌های آموزشی، فعالیت‌های آگاهی‌بخش و برنامه‌های کارآفرینی را برای اعضای دانشگاه فراهم می‌آورد. مرکز کارآفرینی دلفت، دانشجویان و پژوهشگران دانشگاه دلفت را تشویق می‌کند تا کارآفرین شوند و در فعالیت‌های کارآفرینی شرکت کنند. بر این اساس، این مرکز با ارائه دوره‌هایی در زمینه کارآفرینی مانند مالی و توسعه محصولات و بازاریابی و حمایت از پژوهشگران در انتقال دانش به بازار کار تلاش دارد تا دانشجویان دانش خود را در زمینه کارآفرینی و کسب‌وکار ارتقا بخشند. این مرکز، منابعی را در اختیار افراد قرار می‌دهد تا دانش کلیدی در خصوص کارآفرینی را کسب کنند، مهارت‌های خود را ارتقا بخشند و بتوانند کسب‌وکاری را راه‌اندازی کنند. از طریق گرد هم‌آوری افراد کارآفرین، مرکز کارآفرینی دلفت به ظرفیت‌های نوآور و رقابتی اقتصاد هلند کمک می‌کند [۲۹].

مرکز کارآفرینی دلفت برنامه‌های آموزشی با هدف معرفی کارآفرینی پایدار به دانشجویان ارائه می‌دهد. به عنوان مثال:

الف: دوره توسعه و کارآفرینی بین‌المللی (آموزش شش ماهه تمام‌وقت برای دانشجویان دوره کارشناسی دانشکده‌های دانشگاه دلفت): طی یک ترم تحصیلی، موضوع‌هایی مانند کارآفرینی اجتماعی، تاریخچه فناوری، طرح کسب‌وکار مشارکتی، توسعه فناوری، بازاریابی و مسائل مالی کسب‌وکار، و ارتباطات و تنوع فرهنگی تدریس

بزرگ به وسیله دانشجویان دارای ایده‌های خوب و شکل‌دهی به این ایده‌ها شکل می‌گیرد. به‌منظور انگیزش بیشتر و تسهیل کارآفرینی فناورانه، شهر دلفت و دانشگاه صنعتی دلفت مرکز کارآفرینی به نام مرکز کارآفرینی یس!دلفت^۱ را در سال ۲۰۰۵ تأسیس کرد. طی سال‌ها، این مرکز به بسیاری از کسب‌وکارهای نوآور نوپا در راستای موفقیت کسب‌وکار کمک کرده است.

دانشگاه دلفت امکانات و گزینه‌های مختلفی را در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد و برنامه‌های گوناگونی برای حمایت از دانشجویان در زمینه کارآفرینی دارد که مهم‌ترین آنها عبارت از: یس!دلفت (دانشجویان)، مرکز ارزش‌گذاری، و مرکز کارآفرینی دلفت است.

یس!دلفت: این مرکز، یک انکوباتور فنی است که به کارآفرینان کمک می‌کند تا شرکت‌های فناور پیشرو را راه‌اندازی کنند و رشد دهند. این مرکز به دانش‌آموختگان، دانشمندان، مهندسان و شاغلان در راه‌اندازی کسب‌وکار خود مشاوره می‌دهد و از آنها حمایت می‌کند. برنامه یس!دلفت که به کارآفرینان ارائه می‌شود بر ارزش‌گذاری مشتری و رشد بلندمدت فناوری‌های پیچیده تمرکز دارد. این مرکز، دستیابی به ناظران، متخصصان، سرمایه‌گذاران، و شرکایی که دانش چگونگی و تخصص خود را با کارآفرینان تسهیم می‌کنند؛ را تسهیل می‌کند. از سال ۲۰۰۵، که یس!دلفت تأسیس شد، این مرکز به عنوان یکی از انکوباتورهای فنی پیشرو در اروپا توسعه یافته است. در سال ۲۰۱۵، این مرکز به عنوان انکوباتور برتر (رتبه ۴ در اروپا و رتبه ۹ در جهان)، توسط شاخص کسب‌وکار دانشگاه رتبه‌بندی شد. یس!دلفت بر شرکت‌هایی که به ارائه راه‌حل در حوزه‌های فناوری پاک، صنایع، انرژی، فناوری پزشکی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، و محصولات قاب فروش می‌پردازند، تمرکز دارد. بخشی از مرکز یس!دلفت، یس!دلفت (دانشجویان) است. این مرکز از کارآفرینان فنی که شروع به ایجاد یک کسب‌وکار کرده‌اند، از طریق ارائه برنامه‌های آموزشی و توسعه‌ای و نیز ارائه امکانات و تسهیلات و شبکه‌های ارزشمند، حمایت می‌کند. یس!دلفت

1. YES!Delft

می‌شود. دانشجویان در دروس ارائه شده با موضوع‌هایی مانند توسعه پایدار، مباحث اجتماعی و کارآفرینی و ارتباط بین مباحث ذکر شده آشنا می‌شوند.

ب: بازی کسب‌وکار پایدار (دوره ارشد برای دانشجویان کارشناسی که دارای ایده کسب‌وکار پایدار باشند): در این فعالیت، دانشجویان یک مطالعه امکان‌سنجی را در خصوص ایده کسب‌وکار خود اجرا می‌کنند. دوره آموزشی به دانشجویان در ارزیابی ایده‌های کسب‌وکار کمک و پشتیبانی می‌کند. نتیجه مطالعه امکان‌سنجی، گزارشی مکتوب است و به بهترین ایده جایزه‌ای در حدود ۱۰۰۰ یورو داده می‌شود.

علاوه بر دوره‌های درسی، مرکز کارآفرینی فعالیت‌های فوق برنامه نیز ارائه می‌دهد که از جمله می‌توان به مدارس تابستانی و دعوت از سخنرانان الهام‌بخش اشاره کرد. این فعالیت‌ها بر این موضوع تمرکز دارد که چگونه می‌توان با توجه به رشته تحصیلی کسب‌وکاری را راه‌اندازی کرد. اغلب از دانشجویانی که از طریق انکوباتورها به راه‌اندازی کسب‌وکار اقدام کرده‌اند، به عنوان مدل در فرایند آگاهی‌رسانی استفاده می‌شود. این مرکز از استادان دانشکده‌های مختلف دعوت می‌کند تا در توسعه دوره‌های کارآفرینی همکاری کنند. بنابراین، دوره‌های کارآفرینی توسط گروه میان‌رشته‌ای استادان تدریس می‌شود.

برنامه‌ها و دوره‌های کارآفرینی

گذر قابل توجه به سمت فعالیت‌های کارآفرینی در دانشگاه از سال ۲۰۰۶، در زمانی روی داد که کارآفرینی در استراتژی دانشگاه قرار داده شد. امروزه، دانشگاه دلفت به طور گسترده درگیر فعالیت‌های کارآفرینی است که برخی از آنها عبارت‌اند از برگزاری دوره‌های کارآفرینی و فعالیت‌های اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخش. برنامه‌ریزی دانشگاه برای ارائه فعالیت‌های کارآفرینی، در دو دسته تقسیم‌بندی شده است. آیا دانشجو ایده کارآفرینی دارد و یا خیر؟

۱. اگر ایده کارآفرینی نداشته باشد، فعالیت‌های دارای ای‌سی‌تی‌اس^۱ را انتخاب می‌کند و یا خیر؟ (الف)

بله، (ب) خیر.

۲. آیا دانشجویی دارای ایده کارآفرینی، فعالیت‌های دارای ای‌سی‌تی‌اس را انتخاب می‌کند و یا خیر؟ (الف) بله، (ب) خیر.

بر این اساس، دانشجو نسبت به این موضوع که چه فعالیت‌ها و برنامه‌های کارآفرینانه‌ای مناسب او است، آگاهی و اطلاع خواهد یافت [۳۰].

(الف) فعالیت‌های الهام‌بخش: (دانشجو ایده کارآفرینی ندارد و علاقمند به برنامه‌های بدون ای‌سی‌تی‌اس است) دانشگاه دلفت برای دانشجویانی که کنجکاو و علاقمند به ایجاد کسب‌وکار و شرکت باشند، ولی شیوه آن را ندارند، چند فعالیت را طراحی کرده است. این فعالیت‌ها از چند نظر ارزشمندند؛ زیرا این‌گونه فعالیت‌ها به‌صورت رایگان در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد. همچنین، دانشجویان این فرصت را خواهند یافت تا افراد کارآفرین را ملاقات کنند که خودشان شرکتی را تأسیس کرده‌اند. برخی از فعالیت‌هایی که در این دسته ارائه می‌شوند شامل:

- ◇ **انجمن کارآفرینی:** دانشجویان می‌توانند با مؤسسان بزرگ‌ترین شرکت‌های جهانی ملاقات و گفت‌وگو کنند.
- ◇ **سخنرانی‌های الهام‌بخش:** ارائه سخنرانی‌ها این امکان را در اختیار شرکت‌کنندگان قرار می‌دهند تا نسبت به تعداد افرادی آگاهی یابند که پیش از این کسب‌وکاری را راه‌اندازی کرده‌اند.
- ◇ **رویداد کارآفرینان زن:** زنان کارآفرین برجسته دیدگاه خود را در خصوص جهان کسب‌وکار بیان می‌کنند.
- ◇ **بازی انجامش بده!** مسابقه هیجان‌انگیز کسب‌وکار که به دانشجویان گام‌های مختلف شروع کسب‌وکار و تأسیس یک شرکت را نشان می‌دهد.
- ◇ **هفته شروع کسب‌وکار:** گردش در سراسر چرخه شروع کسب‌وکار فرد طی ۷۲ ساعت.

1. سیستم انتقال اعتبار دانشجویان اروپا (ECTS)

- ◇ کارهای آبی در عمل^۱: کارآفرینی در زمینه و حوزه آب.

دروس انتخابی ارشد

- ◇ کارآفرینی تجربی: اجرای یک مطالعه موردی و بهره‌مندی از تجارب کارآفرینانه جهانی؛
- ◇ انتقال فناوری به کسب‌وکار: چگونه دانشجو می‌تواند ارزش تجاری از پتنت ثبت شده ایجاد کند؛
- ◇ کارآفرینی شرکتی: چگونه فرد می‌تواند به عنوان یک کارآفرین و نوآور شرکتی رفتار کند؛
- ◇ کسب‌وکارهای فناوری برتر: چگونه فرد می‌تواند یک شرکت در زمینه فناوری برتر را تأسیس کند؛
- ◇ نوآوری پایدار در عمل: فرد نوآوری‌های مدنظر خود را در عرصه عمل می‌آورد و به عنوان مثال در یک جشنواره به نمایش می‌گذارد؛
- ◇ نوآوری معتبر: نوآوری‌های پایدار برای شروع یک کسب‌وکار مورد استفاده قرار می‌گیرد؛
- ◇ قوانین و سیاست مرتبط با پتنت: ارائه راهنمایی و نکات ضروری در خصوص موضوع‌های مالکیت فکری در شرکت‌های نوپا.
- ◇ مدل‌های تلکام، معماری و کسب‌وکار: یادگیری در زمینه کارآفرینی در حوزه شبکه‌های ارتباطات از راه دور [۳۰].

برنامه‌های ارشد

- ◇ حاشیه‌نویسی کارآفرینی^۲: استفاده از ایده‌های کسب‌وکار برای پایان‌نامه ارشد؛
- ◇ برچسب ای‌آی‌تی^۳: یادگیری در خصوص کارآفرینی پایدار؛
- ◇ آزمایشگاه فناوری اطلاعات و ارتباطات ای‌آی‌تی: استفاده از دانش فناوری اطلاعات برای یادگیری در خصوص کارآفرینی و شروع کسب‌وکار مرتبط با فناوری اطلاعات.

- ◇ سفر اروپا: یافتن این موضوع که چگونه کارآفرینان دانشگاهی اروپا اقدام به کارآفرینی می‌کنند.

- ◇ رویداد راه‌اندازی شغل: افرادی که به دنبال کارآموزی و یا مکانی برای نوشتن طرح کسب‌وکارند، شرکت‌های نوپا برای آنها این امکان را فراهم می‌کند.

- ◇ تورهای انکوباتوری ماهیانه: در این فعالیت، دانشجویان با کارآفرینان با تجربه آشنا می‌شوند و نسبت به آخرین نمونه‌های اولیه آگاهی می‌یابند.
- ◇ روز مطالعه ویژه: دانشجویان با کارآفرینانی ملاقات می‌کنند که در زمینه تخصصی خود فعالیت می‌کنند [۳۰].

- (ب) آموزش کارآفرینی: دانشجو ایده کارآفرینی ندارد و علاقمند به برنامه‌های دارای ای‌سی‌تی‌اس است).

- دانشگاه دلفت دروس آموزشی کارآفرینی را به دانشجویان ارائه می‌کند و تمام دانشجویان دانشگاه، حتی افرادی که هیچ ایده کارآفرینی ندارند، می‌توانند این دروس را انتخاب کنند. دوره‌های تخصصی ارشد برای تمام دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد قابل دستیابی است. هنگامی که درس کارآفرینی به عنوان یک درس انتخابی توسط دانشجو انتخاب می‌شود، فرد ای‌سی‌تی‌اس این دوره را اخذ خواهد کرد.

رشته‌های کارشناسی

- ◇ توسعه و کارآفرینی بین‌المللی: کارآفرین شدن در کشورهای در حال توسعه؛
- ◇ کارآفرینی فناورمحور: یادگیری جنبه‌های مختلف رساندن محصولات فناوری به بازار؛
- ◇ کارآفرینی پزشکی محور: کارآفرینی در جهان پزشکی.

دوره‌های کارشناسی

- ◇ مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها: بررسی جنبه‌های مختلف آماده‌سازی و ایجاد کسب‌وکار شخصی؛

1. Waterworks in Practice
2. Entrepreneurship Annotation
3. EIT Label

درس انتخابی توسط دانشجو انتخاب می‌شود، فرد این دوره را اخذ خواهد کرد.

درس انتخابی ارشد

- ◇ شرکت‌های نوپا در زمینه فناوری برتر: چگونه دانشجو می‌تواند یک شرکت فناوری برتر را تأسیس کند؛
- ◇ آماده برای راه‌اندازی^۲: یادگیری از متخصصان در خصوص نحوه نگارش یک طرح کسب‌وکار و چگونگی تأسیس یک شرکت نوپا؛
- ◇ تجربه کارآفرینی: اجرای یک مطالعه موردی و دریافت تجارب واقعی دنیای کارآفرینی و کسب‌وکار؛
- ◇ بازی کسب‌وکار پایدار: شرکت در مسابقه و برنده شدن در بزرگ‌ترین رقابت جهانی طرح کسب‌وکار پایدار [۲۷].

۴. نتیجه‌گیری

این مقاله به بررسی کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین در هلند پرداخته است. دولت هلند ارزش بسیاری برای کارآفرینی قائل است و سیاست‌های مختلفی را در زمینه کارآفرینی اجرا می‌کند. نقاط عطف سیاست کارآفرینی هلند را می‌توان در چند مورد خلاصه کرد که عبارت‌اند از: کاهش قابل توجه در قوانین و مقررات، برنامه ضمانت برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، برنامه تکنوپارتر، برنامه‌های آموزش کارآفرینی، طرح تأمین مالی خرد. بر این اساس، هلند کاهش قابل توجه مرزهای مقرراتی مربوط به کارآفرینی ایجاد کرده است. با استفاده از تسهیلات رشد، نیاز برخی از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط به سرمایه خطرپذیر را برآورده کرده است. هلند، طرح تأمین مالی خرد را برای دسترسی کارآفرینان به منابع مالی راه‌اندازی کرده است؛ این برنامه، سبب استقرار شبکه ملی منابع مالی خرد و مرکز اطلاعات منابع مالی شده است. سیاست‌ها و برنامه‌های حمایتی هلند، به مؤسسه‌های پژوهشی و

(ج) فعالیت‌های شروع‌کننده کسب‌وکار: (دانشجو ایده کارآفرینی دارد و علاقمند به برنامه‌های بدون ای‌سی‌تی‌اس است)

دانشجویی که ذهن کارآفرینانه دارد و یا می‌خواهد ایده کارآفرینی خود را به عمل تبدیل کند، می‌تواند از مجموعه فعالیت‌هایی که در این دسته ارائه می‌شود، بهره‌مند شود.

- ◇ هفته شروع: گردش در سراسر چرخه شروع کسب‌وکار فرد طی ۷۲ ساعت؛
- ◇ شام مبارزه^۱: یافتن این موضوع که دیگر کارآفرین چه نظر و دیدگاهی در خصوص ایده کسب‌وکار شما دارند؛
- ◇ آزمایشگاه راه‌اندازی: مدل کسب‌وکار خود را آزمون و مشتریان بالقوه خود را تعیین کنید؛
- ◇ جایزه نوآوری فیلیپس^۲: طرح کسب‌وکار شما ممکن است دارای ارزشی معادل حداقل ۵۰ هزار یورو باشد؛

◇ مخاطره نوین: این برنامه به دانشجو کمک می‌کند که یک طرح کسب‌وکار را بنویسد و شبکه کاری خود را رشد دهد؛

- ◇ بودجه شروع: دریافت مبلغی در حدود ۲۵۰۰ یورو از دانشگاه دلفت برای ایجاد نمونه‌های آزمایشی اولیه و شروع کسب‌وکار [۳۰].

(د) آموزش‌های یاری‌دهنده به کسب‌وکار: (دانشجو ایده کارآفرینی دارد و علاقمند به برنامه‌های دارای ای‌سی‌تی‌اس است).

اگر دانشجو یک کسب‌وکاری را راه‌اندازی کرده باشد و یا طرح کسب‌وکاری داشته باشد، دوره‌هایی در دانشگاه دلفت ارائه می‌شود که به ایشان در توسعه مهارت‌های کارآفرینی یاری می‌رساند. این دوره‌ها مستلزم این است که دانشجو ایده کسب‌وکار و تیم کاری داشته باشد. دوره‌های ارشد برای تمام دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد قابل دستیابی است. هنگامی که درس کارآفرینی به عنوان یک

1. Sparring Dinner
2. Philips

3. Ready to Startup!

الف: پس! دلفت: به کارآفرینان کمک می‌کند تا شرکت‌های فناور پیشرو را راه‌اندازی کنند و رشد دهند. این مرکز به دانش‌آموختگان، دانشمندان، مهندسان، و شاغلان در راه‌اندازی کسب‌وکار خود مشاوره می‌دهد و از آنها حمایت می‌کند.

ب: مرکز ارزش‌گذاری: به کارکنان و دانشجویان دانشگاه در زمینه تعیین ارزش دانش کمک می‌کند.

ج: مرکز کارآفرینی: با ارائه دوره‌هایی در زمینه کارآفرینی مانند: دوره مالی و توسعه محصولات و بازاریابی، و حمایت از پژوهشگران در انتقال دانش به بازار کار، به دانشجویان کمک می‌کند تا دانش خود را در زمینه کارآفرینی و کسب‌وکار ارتقا بخشند.

دانشگاه دلفت توجه ویژه‌ای به آموزش کارآفرینی دارد. از آنجا که دانشگاه دلفت؛ دانشگاهی صنعتی است، آموزش کارآفرینی خود را با مأموریت‌های دانشگاه هماهنگ کرده است، به این معنا که آموزش کارآفرینی به دانشجویان طراحی صنعتی با دانشجویان فیزیک کاربردی متفاوت است. بنابراین، در دانشگاه دلفت آموزش کارآفرینی بر کارآفرینی فناورمحور متمرکز است.

در جمع‌بندی از آنچه ذکر شد، برای موفقیت روزافزون در حوزه کارآفرینی، لازم است تا سیاست‌ها و برنامه‌های تشویقی و حمایتی از کارآفرینی و کارآفرینان به طور جدی مورد توجه قرار گیرد و اجرایی شوند. در خصوص توجه آموزش عالی و دانشگاه‌ها به امر کارآفرینی، لازم است تا مأموریت دانشگاه راهبردی حمایت از نوآوری و کارآفرینی و التزام به گسترش فرهنگ و مهارت‌های کارآفرینی را شامل شود. همچنین، با توجه به اهمیت آموزش، اگر دانشگاه‌های ایران بخواهند که در توسعه کارآفرینی تلاش فعال داشته باشند، لازم است تا سیاست و برنامه‌هایی برای بازسازی و بهبود صلاحیت‌های سیستم آموزش دانشگاهی تدوین و اجرا کنند. در خاتمه، پیشنهاد می‌شود تا دوره‌های کارآفرینی به‌صورت میان‌رشته‌ای تدریس شود.

مخترعان این فرصت را می‌دهد تا در توسعه شرکت‌های فناور جدید در هلند مشارکت داشته باشند. همچنین، با استفاده از برنامه‌های حمایتی، شرکت‌ها را به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه تشویق می‌کند. علاوه بر این، هلند برای آموزش کارآفرینی اهمیت خاصی قائل می‌شود و مؤسسه‌های آموزشی و بخش کسب‌وکار را تشویق می‌کند تا در راستای بهبود و تطبیق برنامه درسی با نیازهای بازار کار با یکدیگر مشارکت کنند.

اهمیت کارآفرینی ایجاب می‌کند تا به طور کلی به مقوله کارآفرینی در کلیه نهادهای جامعه بپردازد و در حوزه و دانشگاه که یکی از مهم‌ترین نهادهای جامعه است و در پیشرفت جامعه نقش اساسی ایفا می‌کند، ب‌طور خاص مورد توجه قرار گیرد. در این مطالعه، اقدام‌های دانشگاه صنعتی دلفت به عنوان یک دانشگاه کارآفرین مورد بررسی قرار گرفت. دانشگاه دلفت اقدام‌های گسترده‌ای در راستای کارآفرینی انجام می‌دهد که از آن جمله می‌توان به برگزاری دوره‌های کارآفرینی، فعالیت‌های آگاهی‌بخش، راه‌اندازی انکوباتور و مرکز کارآفرینی، و تشویق استادان و دانشجویان به کارآفرینی اشاره کرد. کارآفرینی در مأموریت این دانشگاه تصریح شده است. بر اساس گویه‌های استخراج شده از بیانیه مأموریت دانشگاه‌های مورد مطالعه، این موضوع قابل ذکر است که دانشگاه دلفت به ارائه خدمات آموزشی با کیفیت و نیز، انجام پژوهش‌های علمی و فنی پیشگامانه تأکید دارد. همچنین، ایجاد ارتباط و همکاری بین دانشگاه با دیگر مؤسسه‌ها و سازمان‌ها بیان شده است. در دانشگاه دلفت، دانشگاه کارآفرین معنای گسترده‌تری از تعداد استارت‌آپ‌های دانشجویی دارد. در این دانشگاه مواردی مانند همکاری با صنعت مورد توجه قرار می‌گیرد و استادان و پژوهشگران دانشگاه قراردادهای پژوهشی با بخش صنعت منعقد می‌کنند. در نتیجه، این امر سبب می‌شود تا بسیاری از نوآوری‌ها و فناوری‌های جدید که در دانشگاه تولید می‌شود به جامعه انتقال یابد. هدف مراکز کارآفرینی در دانشگاه دلفت را می‌توان به‌صورت زیر خلاصه کرد:

References

منابع

- [1] HU, M. "SMES and economic growth: entrepreneurship or employment", ICIC Express Letters, 4 (6), pp. 2275-2280. 2010
- [2] Hegarty, C. & Jones, C. "Graduate entrepreneurship: More than child's play", Education + Training, 50(7), pp. 626-637. 2008.
- [3] Taormina, R. J., & Lao, S. K. "Measuring Chinese entrepreneurial motivation: Personality and environmental influences", International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, 13(4), pp. 200-221. 2007
- [۴] فتاحی، ح. ر. و طباحیان، ن. «بررسی نقش سیاست‌های دولت در بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه». فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، سال چهارم، شماره ۱۶، صص ۱۵۱-۱۷۳. ۱۳۹۵.
- [5] Baumol, W. "Entrepreneurship: productive, unproductive and destructive", Journal of business venturing, 11 (1), pp. 3-22. 1990
- [6] Powell, B. Making Poor Nations Rich. Entrepreneurship and the Process of Economic Development", Stanford: Stanford University Press. 2008
- [7] Gibb, A. "Towards the Entrepreneurial University, Entrepreneurship Education as a Lever of Change", Policy Paper, National Council for Graduate Entrepreneurship, UK, pp.1-14. 2005
- [8] Guerrero, M. and Urbano, D. "The development of an entrepreneurial university", Journal of Technology Transfer, Springer, pp.1-32. 2012
- [9] Keyton, J. "Understanding communication processes", University of Colorado Press. 2002.
- [10] Rothaermel, F. T., Agung, S. D., and Jiang, L. "University Entrepreneurship: A Taxonomy of the Literature", Industrial and Corporate Change, 16 (4): pp. 691-79. 2007.
- [۱۱] شورای عالی انقلاب فرهنگی. ۱۳۸۹. «نقشه جامع علمی کشور». قابل دسترس در: www.agrimap.ir/uploads/MAP_P0_13890717.pdf
- [12] OECD, "OECD Reviews of Innovation Policy", Netherlands. Paris, OECD. 2014.
- [13] The Legatum Prosperity Index 2017", Netherlands. Retrieved from: <http://www.prosperity.com/globe/netherlands>. 2018.
- [14] "Delft University of Technology, Entrepreneurship", Retrieved from: www.tudelft.nl/en/technology-transfer/entrepreneurship. 2018.
- [15] "Encyclopedia Britannica", Netherlands. Retrieved from: www.britannica.com/place/Netherlands. 2018
- [16] "Forbes", Netherlands. Retrieved from: <https://www.forbes.com/places/Netherlands>. 2018.
- [17] van der Hoeven, M. "Entrepreneurship in the Netherlands", Report relating to entrepreneurship and small businesses. Ministry of Economic Affairs. 2009.
- [18] Ministry of Economic Affairs, "Entrepreneurship in the Netherlands", Innovative entrepreneurship. New policy challenges! EIM Business & Policy Research. 2002.
- [19] Zeijden, P. et al. "Global Entrepreneurship Monitor", the Netherlands 2015. Panteia. 2016.
- [20] Thornton, P., Ribeiro-Soriano, D. & Urbano, D. "Socio-cultural factors and entrepreneurial activity: An Overview", International Small Business Journal, 29 (2), pp 1-14. 2011
- [21] Davidsson, P. "Nascent Entrepreneurship: Empirical Studies and Developments", Foundations and Trends in Entrepreneurship, 2 (1), pp. 1-76. 2006.
- [22] Prince, Y.M., Snijders, J., & Gibcus, P. "Entrepreneurship (policy) in the Netherlands in the last ten years", Report relating to entrepreneurship and small businesses. Ministry of Economic Affairs. 2009
- [23] Witte, J. "Change of Degrees and Degrees of Change: Comparing Adaptations of European Higher Education Systems in the Context of the Bologna Process", doctoral dissertation, Centre for Higher Education Policy Studies, University of Twente. 2006.

- [24] OECD “Oecd Reviews Of Tertiary Education – Netherlands”, Paris, OECD. 2008.
- [25] Nuffic (2017). Higher education system in the Netherlands. Retrieved from: <https://www.nuffic.nl>
- [26] Europa (2008). Entrepreneurship in Higher Education in Europe. Retrieved from: <http://www.ec.europa.eu>
- [27] TU Delft (2017). Core values. Delft University of Technology. Retrieved from: <http://www.tudelft.nl/en/about-tu-delft>
- [28] Roadmap, “Delft University of Technology Strategic Plan”, Delft University of Technology. Netherland. 2020.
- [29] DCE, “Delft Centre for Entrepreneurship”, Retrieved from: www.dce.tudelft.nl. 2017.
- [30] TUDelft, “Overview of the Entrepreneurial courses and Activities at TU Delft”, Delft University of Technology. 2017.

Archive of SID

Entrepreneurship and Entrepreneurial University in Netherlands: Trends, Policies, and Actions

Mahtab Pouratashi^{1*}

1. Assistant Professor, Institute for Research & Planning in Higher Education, Tehran, Iran

Received: 02, May 2018

Accepted: 10, Jun. 2018

Abstract

The entrepreneurship issue is one of the important topics that has attracted a lot of attention and different countries adopted various policies and actions for developing of entrepreneurship. In Iran, as in other countries, this issue has been addressed. However, for attending more success, it is important to consider the experiences of advanced countries. Netherlands has one of the most advanced economies in the world. Accordingly, this article aims to study entrepreneurship and Entrepreneurial University in Netherlands, with emphasis on three dimensions including trends, policies, and actions. The study was written in descriptive and analytical format and the data were collected by using the available information on official sites and related documents and evidences. In this paper, besides describing the general attitude of Netherlands country; the statistical data related to entrepreneurship perception, entrepreneurship attitudes, entrepreneurship intention, and the whole entrepreneurship activity of the first stage were studied. In addition, the activities of one of the leading entrepreneurial universities in the Netherlands was studied. The findings show that the Dutch government appreciates the entrepreneurship a lot and Dutch policies focus on entrepreneurship in several areas: financing, technology and innovation, internationalization, education, and simplification of regulations. Entrepreneurship has been highlighted in university mission and vision. In addition, the University has taken special actions regarding entrepreneurship education and interactions with industry.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurial University, Higher Education, Relationship with Industry, Education, Netherlands.

* mah.pouratashi@gmail.com